

TOPIC: PRESENTATION OF CHILDREN

INFORMANT: LUI DREVATA.
(F. 56 YEARS)

PLACE OF INTERVIEW: VOTUA

PLACE OF ORIGIN: YASAWA I RARA
YASAWA.

DATE: JUNE 1985

INVESTIGATOR: VILLIE DARI
R.

Vinaka, daru sa na ladeva oqo na kena kau na mata ni gone, e na kena gadrevi na vaka yasawa, mo rogoca. Io, au na tara tikoga na ka e yacovi au tau. E dua oqo, au se dabe tiko e na noqu mata ni tikotiko oqo, e sa kaumai na mata ni gone. Na neirau gone ga, e vakawati i Nabukeru. Na nona ulumatua, na i matai ni nona gone. Keirau sa tiko oqo, e sa tukuni mai, i Semisi, i Lui, e sa na lako tiko mai na Matanigone, mai Nabukeru, e na siga Moniti, E sa na kau mai kina vei kemudrau i ke. Mai Nabukeru, i Yasawa, au vosa tiko yani kina oqo. E sa qai vakavodo mai na Adi Milo, na nodatou waqa ga mai Nasimasima, o sa kila tiko. E navakavodo mai o ira na bini marama, e so na kena turaga, e sa kau mai na Matanigone, e sa yaco mai ike. Keitou sa dabe tiko e na kena kau mai na kena vesa tau, keitou sa namaka oti tu. Me va oqo na kena i cakacaka vaka Yasawa. E sa talatala na noqu

lewe ni vale i Bukama. O iratou na tacina, e so e tiko i Bukama, i Yasawa, e sa talai iratou na gone, dou lako, dou lai tukuna i Bukama, o ka e sa na lako tiko mai na luvena e na siga Moniti. Au vinakata, ni bera ni ya'co mai na Di Miba me yaco mai ke, na siga levu ni siga Moniti, me ratou sa tiko i ke. Me lako mai na vuaka, lako vata mai kei na so na kakana, na ibe. Baleta na ka oqo, e sega ni tukuni makawa mai na kena lako mai. E qai yaco na kena vosa vei au, e sa tukuni sara ga mai na siga e ratou lako mai kina. E dodonu me tukuni makawa toka mai, me keitou vakarautaka. Na kena i cakacaka, na kau mata ni gone mai, Baleta na kau mata ni gone mai, na kena i cakacaka, vaka Yasawa, e va ga ni da marautaka ga, me da valagilagia na gone e lako mai. Na kena levu na i yau da cakava. Ko me da vakarautaka. Ia, oqo e sega, e vaka me vakidacalataki keitou, ni sa tukuni saraga mai, ni sa lako mai, e sa lokuci sara ga mai na kenasiga, na siga Moniti. E sa qai tukuna na noqu lewe ni vale, e ratou cici na gone, e ratou lai tukuna mai Bukama, ratou cici e na kero makawa, e lai tukuni mai kina. Na ka kece e tukuni vei ira, e ra qai lako mai, e ra sa kauta mai. Na ibe, na vuaka, kei nakakana, kei na toa. E ra sa lako mai o ira na turaga, kei ira na marama, A voleka na sigalevu ni siga Moniti, e ra sa kele mai na lakolako mai, Kele na Adi Mila, ra sa sobu. Sobu, ra lai dabe toka mai e na muana oqo. Keitou na tiko, e sa tu ga e dua na neitou vaka tunuloa. E sa tukuna sara tiko o koya e veikau tiko mai, na cakacaka, e sa na caka ga ni kua. O keimami, keimami na lai moce tale i Nasimasima, na i tikotiko vakagalala, au tiko gone mai

kina gona. Keimami na cakacaka oti ga vei kemudou, keimami na suka tale. Keimami sa na lai tiko ga mai kea, baleta na waqa. E tukuna tiko na kena i taukei, e na lako tale ni mataka. Ia, sa vinaka. Keitou sa mai vakasaqa yani, sa mai raici sara na ibe, na ibe ya tau, na kena cakacaka vaka Yasawa, me sa tevu tiko, ni sebera ni lako mai na gone e kau tiko mai, E sa bini rawa tu, keitou sa raica, e dua na i binibini levu, ibe vinaka, ibe lelevu, na kena coco, na kena davodavo, na kena vakabati, na kena gatu, na kumi oqo, e kau mai. E sa mai wawa tu yani, e sa caka na lovo, e sa vavavi na vuaka, na uvi lelvu, e sa mai vavi, e dua na vuaka, e sa caka, me saqa vata kei na so na ika. Me waraka na nodra lako mai. Ia, na kakana e vavi, me waraka na kena caka na i yau. E sa ra yaco mai e na siga Moniti, e ra yaco mai, e ra mai cegu, sa oti na nodra vakacegu, e ra sa lakovi sara me ra mai vakasigalevu. Ra tukuna o ira, sega, na vakasigalevu, e na qai caka i muri. Keimami sa na cakacaka taka madaga, na vuna, na neimami lakolako mai. E ra marau mai, ni kau tiko mai na mata ni gone. Sa vinaka, sa sa qai vakadonuya me ra cakacaka i liu, ra qai vakasigalevu i muri. Keitou sa rogoca tiko i keka, sa lako tiko na meke, na voqa ni domo ni lagasere, e ra lai cakacaka mai kina. E sa mai caka tiko yani, na nona i ukuuku na gone oqo, e sa ukutaki mai na gone oqo. E sa uku na gone oqo, e sa dua na i sulu me uku tiko mai, ratou sa qai uku mai, o ratou na gadinana na gone oqo, o ratou na marama. E ratou lewe tolu na nona nei. E ratou ukuvata mai, O ira na kena vo, e ra sa qai yara tiko mai na i sulu, me buki buki. Am

sa sega ga ni wilika, na levu ni sulu. Baleta na karisiga e dramu lalai, e rua. Ia, na tabua, vei keimami, ni tini, e dua vata. E sega ni wili kina na tabua, e ratou taubena mai. O ratou kefe oqo, e ratou taubena mai na tabua. Ia, na tabua ga e mai cabo, e kau tani ga mai. Ia, o koya e roqoti mai, e sega ni wili kina na tabua e tarai. Au kila ga, ni rairai dua na vulo, vakacaca. E voleka tiko ni ruasagavulu natahua. E ratou sa lako mai, sa qai lagati na sere tau, e ra sa qai ia, lako mai na uku ra lako mai, keitou sa qai tevuka tu na i binibini ibe oqo. E sa tevu tu na ibe, sa biu tu na ibe, o ira na cakava tiko na lovo, e ra sa tawana tiko navakasigalevu, na kakana e sa biu tiko mada vakatikitiki, e sa conu madaga na ibe, me waraka na gone vou, e lako tiko mai. Donuya na yasa ni mata ni vuni niu oqo, au sa tukuna vei koya na noqu lewe ni vale, o Kelevi, nagadinana tagane vei keitou, me keitou, me uku, me lai taura tu e dua na batina, me tavaka, me vaka beka na kena i vosavosa vaka Yasawa, na kena qalovi. E ra lai duri tu i ke, e sa mai uku vinaka tu yani e na i sulu, e sa lai waraka tu na gone oqo, na nona lako mai. Na nona lako mai na gone oqo, me cabe cake mai, e sa tara sara o gadinana e dua na batina, e sa mai vakacabora sara yani na nona i qalovi. E lako sara mai e dua na qase, e lako vata tiko mai kei ira, mai Nabukeru, e sa mai taura, ka vakamalua taka. E sa keveta mai na gone oqo o gadinana, e sa kauta mai. O gadinana, e rau lewe rua. E rau lako yani vei keitou, e rau kauta mai, e ratou sa mai dabeca, na ibe, keitou sa tevuka tu. E sa ratou mai dabe na gone oqo, e ratou saqai dabe o ratou. Oti, sa mai

curu mai o koya e lako tiko mai Nabukeru, o tamana levu beka. O tamana lailai, o na luvena e kau tiko mai oqo. E sa mai duatani o koya e keveta tu na tabua, e rau lewe rua. O tamana levu e tubetube, e vakaraitaka tu kina, na i lakolako mai oqo. Na nona lako mai na mata ni gone oqo, me butukamai na nona vale. E sa mai vakayatuyatu taka na gone oqo, e sa susu, e sa bula. E sa rawata mai oqo me laivi, e sa lomaqu mai oqo, me sa mai vakarai taki, e nona i kaukau mai vei tubuna oqo. Na mata ni gone, keitou sa kauta tiko mai oqo. Keimami veitagicaki, e lakolako, e sa lai tini na marau. Oti tau, na kena cakatiko na ka oqo, oti luva na nona i sulu, e sa kau mai e na neitou loma ni vale, sa coki na nona dabedabe, na i bini ibe oqo, me sa kau vei iratou oqo. Vata na i sulu nei iratou na gadinana, e ratou a lai tavaka mai kea. A nodratou na kau mata ni gone mai. O keitou, e neitou ga, na ka e ratou kauta mai. E sa mai biu, e sa qai caka na kakana. Oti na kakana, e tolu na vuaka, e dua e caka me vakasigalevu, ka rua e vavi, na ka ni magiti. E sa mai caka na ka kece o ya, e sebera tu mada ga na kana, keimami sa veimarau taki mada ga, na tabana e rua. E sa qai tabaka na meke tau, e ratou sa qai meke o iratou na lako mai. O ya e se tiko o keitou, e se sega ni taura na meke oqo. Ia, e ratou meke, keitou meke. Mai caka tu madaga na veimekemeketi, e sega tu mada ga na kana, e sega tu na vakasigalevu. Ni lai oti, e sa qai caka na vakasigalevu. E ra vakasigalevu, e ra kana. Na kakana e caka o ya, e sa caka vata kei na magiti. Na magiti ni solevu, keitou cakava tiko. Me ra kauta ki na vanua e lako kina. O koya ga na

vakasigalevu, keitou vakarautaka, me keimami kana vata. Oti tau, e sa qai tukuna na noqu lewe ni vale, e na gauna oqo, mo duri, wavoki e na neitou i tikotiko, na ka ga o raica, na toa ga o raica, e so tu na ga, na me e se tu ga oqo, na ka ga o vinakata, mo kauta, me nomu. E sa qai lako na gone oqo, e qai kena vinaka, na me, e sega ni curu tu e na kena bai. E tu saraga e na taudaku ni bai, o ya na lailai ni me, e tobo ga e rua na tinana, kei na dua na tamana, ka kauta. E nona, e sega ni solia vei ira na nona i lawalawa, e ra lako vata mai. E va tu o ya na i kaukau mai na mata ni gone. E na marau e yacovi keitou, e tukuna kina na tubuna, me lewa ga na ka e cakava. E curuma na neitou vale, me digia ga na ka e vinakata. E sa lai bula, me vaka e vakamareqeti, me vaka e vakalagilagitaki. O koya ga o ya tau, na ka au baci tara, e na nomu tarogi au mai kina. Na kena i cakacaka e na koro oqo.

-- Tau, au dau rogoca, kevaka e dua na gone, e sega ni caka beka, na kau ni matana, e rairai sakasaka beka vei ira na qase, me ra butuka mai na vanua nei tinana?

E dodonu sagraga tau, e vaka me dinau tiko e dua na kena yasa ni noda i tovo vakaviti, me vaka na ka o tukuna oqori. E madua, e madua saraga tau. Ni sa tukuni, e sa kau tu mai oqori na ulumatua nei ka, e sega madaga na bau kau mai, me bau vakaraitaki madaga na matana. O ya e na tukuni sara tiko ga.

-- E vaka me dinau tiko beka?

Io, au kila ga, ni kena i vosavosataki vaka noda, me dinau. E dinau ni tovo vakavanua me da cakava. Ni se kena i cakacaka ga

mai liu.

-- E vakacava o ira na noda qase, na nodra vakabauta se me vaka na ka e dau tu vei ira. Kevaka e dua na gone, e lako mai, e sega ni kau toka mai na matana, e ra na solia na nodra loloma dina, se e na vaka e tiko e dua na veivakaduiduitaki levu e lomā? Na loloma dina saraga.

-- E tu ga na loloma dina?

Io.

-- Ia, na cakacaka ga vakavanua, e na toka ga?

Io. Na ka oqo tau, e vaka saraga e lakovi e dua na marama. O koya mada na kena i lakolako vaka Yasawa. Ke sa mani dabeca mai e dua na boto, mevodo tiko mai e na dua na boto, o ya e sa na nona i kaukau tale ga mai. E dau ka ni marautaki.

-- E sa soli saraga na boto o ya?

E sa soli saraga na boto, me sa nona na wekana. Na weka ni marama. E veivakalagilagitaki, ni dua na marama, e vakawati ki na dua na mata vuvale, e rawati koya, e kaukauwa, o tagane. E vakaraitaki tiko kina, na nona kaukauwa na marama oqo. E levu, e sega ni kau na mata ni gone. Ia, na kena i cakacaka oqo, au talanoa tiko kina oqo, e tarai keda, e na noqu tiko e na i tiko tiko oqo, e kau mai kina namata ni gone. Koya au talanoataka

-- sara tiko ga. I Tau, me vaka na katokatonu oqo, vei ira nanoda gone, e rawa beka ni o tukuna, e na i tovo vaka Yasawa, e kau ga na mata ni gone e sucu, se e kau taucoko o ira na gone e ra sucu?

E sega, e kau saraga na i matai ni gone. Na ulumatua ga, e caka

kina na ka oqo. Me kau na matana, ke mani tiko o kedatou, me lai cabo, ka vakadua mai, ni se kax lailai tiko, na buka o ya, e na sega ni mai visa, e na mai vakarubeci tiko madaga e na kau oqo, me wawa. Ni sa tukuna sara mai o tubuna, me sa visa na buka nei ka, me baleta ni qai lai cola buka mai vakadua, e keli mai na tama ni uvi lelevu oqo, dua mai na vuaka, se me dua mai na toa, na ika, me mai visa kina na nona buka. E va tu o ya, na kena i valavala.

-- E na caka ga vua na ulumatua?

Na ulumatua ga ni mata vuvale.

-- Ia, ni sa va tu o ya tau, ni sa dau lai sucu na i karua ni gone, na i katolu ni gone, e se sega ga ni kau na mata ni gone. Ni sa navuci me kau tale na gone tale, e na vakaisulu ga o ulumatua, se e ratou sa na vakaisulu tolutolu?

E ra na vakaisulu kece saraga, o ira na gone. Baleta tau e va oqo. E vakatau e na nodratou kaukauwa o ratou na tama ni gone. O koya me vaka au sa tukuna tiko oqo, e sa vakarau tiko oqo o noqu yaca. E na vakaisulu o noqu yaca o Ilisoni, vakaisulu o Semisi, vakaisulu o Mosese, vakaisulu o Save. E ratou na vaka i sulu kece, me ratou qai lako. Ia, o iratou kece oqo, e ratou na vakaisulu. Ni sa dede, na kena yawa, ni ratou sega ni basika. E vakatau ga ki na nodratou kaukauwa tau. Ke sa mani kaya ga o tamani gone, e sega, e sa na vakaisulu ga o nomu yaca. Ia, e sa na vakaisulu ga o noqu yaca. Ke sa mani tukuni, sega, me vaka i sulu o nomu yaca, kei iratou kece oqo. Vata kei iratou na gadinana, marama, se tagane, me ratou vakaisulu, e vakatau ga ki

na nodratou kaukauwa. Baleta na ka oqo, e caka tiko e na vei vakalagilagi, e na i tovo vakaviti, e na noda bula na i taukei. E se ka talega mai liu.

-- Na soqo ni kau mata ni gone, e ra na vakaitavi kina o ira na mataqali, se o ira saraga na vanua?

E vakatau sara ga vei kedatou. Ke sa lewa nei tamani gone, me sa ka, o tama ni gone, e sa na vakaraitaka vei tubuni gone, ke mani bula tiko na nona i tubutubu. Me vaka oqo, o Mosese, e sa vaka raitaka oti vei tamana. O tamana vata kei tuakana oqo, o Na i Talatala. E ratou sa lewa tiko oqo, me kau ga o ira na veitacini, e tukuni tiko, sega, me sa veikau ga na mataqali, se na mua ni koro, se na veitacini ga. Me vaka taki au, o ratou na ganequ, e ratou tiko mai Nasimasima. E ratou sa lako ga mai Nasimasima, kei na noqu mataqali, se na mataqali nei tamani gone. E vakatau ki na nodratou kaukauwa. Ia, baleta oqo, keitou na qalo waqa. Keitou na lai vodo waqa, e keitou sega ni kauta tiko na neitou waqa. Oqo, e sa kena veivosaki tiko, e ruasagavulu na tamata, me keitou solia ga na kena i vododvodo.

-- Ia, na ka o ya, ni sebera ni cake e dua na kau ni mata ni gone, e na tukuni taumada vei iratou na weka ni yalewa?

Io, baleta me ratou rawa ni vakaraitaki iratou kina. Oqo tau, se yabaki sa oti, e se ratou vakarau kina. E ratou vakadaroya mai, baleta e lai caka na soli vakoro ki nanodratou vanua. E ratou qai tukuna mai o ratou, me sa vakadaroi mada, na i lakolako mai Yasawa, me qai kau mai na mata ni gone, o koya e na Siganisucu.

-- Tau, e rawa beka ni o ni vakamatatataka i ke, na kena kau na

mata ni gone, e na kena i cakacaka vaka Yasawa. Ni levu, e ra dau vakaisulu vakaviti, o ira na gone. E dau kau, qai lai luvaluva vei tamana na yalewa. Oti o ya, lai vakaisulu tale, qai lai luvaluva va na vanua. Na i tovo dina vaka Yasawa, me na lai luvaluva. Ena caka va o ya, se e na via duidui toka vaka lailai?

Vinaka vakalevu tau, e duidui, na taro ko taroga mai. Na kena duidu, o keimami vaka Yasawa, o koya au sa talanoataka oti mai cake, e vakadua ga. Ia, keitou qai rogoca oqo, ni talanoa o tinai noqu yaca, na kena i cakacaka mai vei ira, e ra luvaluva vakatolu. O ya e qai ka vou.

-- Vaka Yasawa, e vakadua ga?

Io, vakadua ga.

-- Na i yau kece e caka mai, e luva saraga, me kau ga ni nata ni gone? E sega ni vakatabakidua, ki vei tinai, se tamai yalewa? E sega. Ke mani vakavo sara tau, ke ratou cakava ga vakamata vuvale. O ya, na ka keitou cakava yani, e nodratou. Oqo, e tukuna ki na nona mataqali.

-- E kena i balebale, o dou sa na wase na i yau, ka vaka kina na kamunaga?

Io.

-- Na kena i tovo dina vaka Yasawa, ni sa kau yani na gone, e na tuberi toka beka yani e dua na tabua, me lululu i liu, qai soli na tabua, se e qai kau ga yani, e sa laki vakadaberi sara? E sega, e vaka saraga o sa tukuna oqori. E na dua na ~~lululu~~ ~~lululu~~ lululu vei tubuna, o ya e na qumia toka e dua na kamunaga, na

luva me nei tubuna, se me luve me nei tamana. Ia, na lululu ga tau, e sa na vakatau ki na nodratou rawata na ka oqo. E caka sara tu ga, na kena i cakacaka e va oqo.

-- E vakacava beka o nona nei, o koya e kau tiko yani na matana oqo. E ratou na vakaisulu mai, e ratou na kau tabua tale tiko ga mai?

Io.

-- E ratou mai luvaluva, se e ratou na mai lululu ga?

E ratou na mai lululu ga, e na qai luvata ga na ka, o kedatou na weka ni yalewa. E ratou na luvata, na i taube, e ratou taubena tiko mai.

-- Io, mai na yasadrato na yalewa, o cei sara mada e na tavaka tiko na gone, se me na keveta tiko na gone?

O gadinana.

-- O ya me nona momo beka?

Io, momo.

-- Nona momo na gone?

Io.

-- Me vaka ni sa na ciqoma o koya na tabua ni lululu, e na vakacabora tale o koya e dua na tabua, me na soli lesu tale?

Io, e vaka me veisautaki ga. Baleta tau, me vaka au sa kaya ga, e vaka ga me ka ni veivakalagilagi. Na nodatou kaukauwa, me datou vakaraitaka, me va tiko o ya. Ke datou rawa ni sauma me rawa ni va o ya, me dua me lai solia tale ga me lai lululu, ia e rawa, me dua na ka, ia vinaka. Ke sa mani sega, ia e sa sega ga. Ia, na kena dodonu tau, me sega na ka o ya. Baleta me ra

tou cakava ga mai o iratou, Ni sa lai vakatubura o koya na marama e kau vei kedatou, e ratou marautaka mai, me ratou vaka basika taka mai.

-- E dodonu me levu na ka me ratou kauta mai?

Io, me levu na ka me ra kauta mai. Ia, na nodatou kaukauwa, e rawa ni levu talega, na ka tou cakava.

-- Ia, na i dabedabe, na vanua e na dabe kina o koya na gone, o cei e na vakarautaka o ya?

O kedatou na weka ni marama. E sega ni o iratou, o iratou, e ratou na kauta ga mai na i sulu, na tabua, na karisini, e na nodratou i tavi ga mai. O kedatou, na kakana, na ibe, na veika e, e tou na besetaka me datou lako sobu. Me tou na lako tiko ga i cake. Ia, na veika kece ga o ya, e ratou na vakarautaka.

-- I tau, na ibe, me vaka o talanoataka tiko oqo, e rawa beka ni o talanoataka vei au, e na rawa beka ni na vakayagataki vakacava na ibe oqo. E sa na soli beka ga vei koya na tubu ni gone e kauta tiko mai namata ni gone, se e na soli beka ga vei tamana kei tinana, se e ratou na kauta ga na nona mataqali?

Vinaka vakalevu, e ratou na yaco i kea, e ratou sa na qai lai raica tu, o ratou na mata vuvale o ya, o iratou, na wekadratou e ratou rogoca mai, na nodratou vosa, ni ratou lai tukuni kina, ni sa lai vakaraitaki na mata ni gone i Yasawa. E ra na rogoca mai, e ra na kauta mai na karisini, na i sulu, na tabua. O ya e dodonu, me ra k vota kina, o ira na rogoca mai, na nodratou vosa. Ia, e dua o ya, me ratou raica o iratou o ya. E dua, e nodratou ga. Me levu na nodratou, ka lailai, na nodra, ko ira

na nodratou. E so e va o ya, e so na kena rai, e dau va o ya. Ia, e kena dodonu, me nodra o ira na rogoca mai na ka o ya. Kara kauta mai kina na tabua, na karisini, na i sulu. E ra kauta gona ga o ya, e sa rawa na nodratou oga, e ratou rogoca mai, tou lai solia vei ira. Me nodra me ra lewa. E sa koya ga o ya, o ratou na rogoca mai na nodratou vosa. E sa nodratou sara tiko ga, na lagilagi ni veiwekani, e na kena rogoci na vosa.

-- Tau, me vaka o tukuna toka, o ratou na weka ni yalewa, e ratou na vakarautaka toka e dua na magiti. E rawa beka ni o talanoa taka saraga vei au, e na vica na magiti e na vakarautaki. Me vaka ni na dua na magiti ni vakasigalevu. E ratou na vakarautaka tale e dua na magiti?

E dina tau. Na ka e keitou na cakava o keitou, e na ka keitou na veitalanoataka tiko, e duatani na vakasigalevu tau. E keitou na vakarautaka na vakasigalevu, e na saqa na uvi, mata na toa, dua na vuaka, o ya na i vakasigalevu madaga. E na qai rua na vuaka, kei na uvi, kei na tavioka, kei na uto. E sa dua na lovo levu, e caka mai yasana oqo. O ya me magiti, mi sa caka oti, na nodratou cakacaka. E sa mai luva na i sulu tau, sa mai vakacabori na nona i lakolako mai. Na veika kece e sa ratou kauta mai, e sa caka me oti, e sa qai ratou kauta mai, e sa qai tauri mai na kakana au talanoataka tiko, ko e vavi. E rua na vuaka, vata kei na uvi. E sa qai mai caka yani, e sa qai tauri talega kina, o koya madaga na ka au raica, e va na tabua, e ratou cakava na neitou. Me kena i vakarautaki ni kakana, na oga levu e ratou cakava mai, e tautauvata me kena i 'dolei'. Na ibe, na kena

kakana, na kena tabua, e sa vakaraitaki yani. Oti o ya, ni sa caka oti, e ratou sa ciqoma, e ratou sa qai vakamaluataka, e sa mai oti. E sa qai tukuni ki vua na gone oqo, o koya me curu i tuba, na gauna e sa kana oti kina. Me lewa na ka e cakava. Na toa, na ga, na neitou me ga ko e se tu oqori, o rai~~ca~~ tiko tau. O ya na kena vinaka tau, a sega ni tu na me e na ba, e a tu i taudaku. E sa qai cici na gone oqo, e ra sa qai cici ~~na~~ na i yavu me e ra tu e na taudaku. E sega ni va se lima e rawata, e tolu ga na me e rawata. E rua na tinana, ka dua na tamana. A vesu, ka kau i waqa. E sa sega ni toboka na toa, ka sega ni toboka na neitou ga. E tukuna o noqu lewe ni vale, curu i vale, na ka ga o vinaka~~ta~~, na gauna o ya, e sa tu kina na sitoa oqo. E sa sega, e sa tukuna tiko ga o tamana, sa rauta ga na me. E tu kina e dua na neitou ba ni vuaka, e sa sega ni lai kauta na ba ni vuaka. Na vuaka, etolu e na siga o ya, e mate kina. E sa mani tobo ga na me, e sa mani kau, ia na kakana e vavi tau, e ra sa cokia na nona i ~~dab~~dabe, vata kei na kakana o ya, e sa qai lai vakayagataki i Nabukeru, i Tamusua, na vanua e ra lako kina, e na gauna e ra sa lesu. Keitou sa qai mai vakacegu tu yani. E va tu o ya tau, na kena kau na mata ni gone, e na kena vaka Yasawa. Au baci talanoataka tiko oqo, o koya saraga ko e vakayacori vei keitou oqo.

-- O ira na noda qase, e rawa beka ni o talanoa taka vei au tau, na dede ni gauna, e ra na vakayacora toka e dua na ~~so~~qo ni kau ni ~~ma~~ta ni gone. E na rawa ni vica na siga, se me vica na macawa. E na gauna e liu, e dua na ka o ni rogoca, me baleta na tikina o

ya?

Tau, e bau ka bibi toka, na kau ni mata ni gone. O koya na kena i talanoa au rogoca, baleta o ratou oqo, e ratou lako mai Nabukeru. Me na kena i cakacaka i liu vaka Yasawa, e rawa ni dua na macawa me ratou tiko mada, e na kena marautaki tiko, na nodratou vakani tiko, na kena vakamenemenei tiko na gone oqo. Na ka ga e cakava, me vakayacorá. Ke mani saqa tiko na kakana e na vanua e lako mai kina, e na tukuni va oqo vua, lako lai kauta mai na toa, mokuta ga na ka o vinakata e loma ni koro. E na cakava, me vaka e na vakalagilagi taki tiko na gone oqo. E na caka ga ki vua na ulumatua ni gone. E rawa ni dua toka na macawa, na nodratou tiko.

-- Ni ratou sa na gole beka na vulagi, o ratou na kauta mai na mata ni gone, e dua tale beka na veiqaraqaravi vakavanua, e ratou na taurivaka toka o ratou na weka i yalewa, ni ratou sa gole na weka ni tagane?

E na qai caka toka tau, e kedatou na weka nxi marama, o iratou na wekadatou, ko e tou kacivi iratou, me ratou mai qarava na nodatou vale, e datou sa qai tarogi iratou, me vakame dua toka na kakana me na caka. Me vavi tale, se saqa, na kena i coi, e da sa qai mai kana vata, e sa qai caka toka na kena vosa, e na caka e dua na batina, me tauri, me kedratou i vakasuka. Ni sa oti na oga e tou mai qarava. Oqo na i vakasuka, me dou sa lai vakacegu toka yani e na nomudou i tikotiko.

-- Vinaka vakalevu sara Lui, ni sebera ga ni tini na nodaru veitalanoa, ke tu tale beka e dua na ka o ni via talanoataka, me baleta tiko

ga na ulutaga ni nodaru veitalanoa, me baleta na kau ni mata ni gone, Ke tu tale beka e dua na ka, me ra rawa ni rogoca o ira na noda lalai, e ra na rogoca na nodaru veitalanoa oqo, e na dua na gauna maimuri, e sa rairai kena gauna oqo?

Vinaka vakalevu. Au via tukuna ga, me baleta na gauna oqo, e sa vaka me veilaroi tiko na i tovo ni noda taura na i tovo vakaviti. Ia, ke mani raicā vakavinaka sara, e so e kau na mata ni gone, e so e sa sega. E dodonu me raici lesu tale mada ga vakalailai, na noda i tovo vakaviti, me vaka ni daru veitalanoatakotiko oqo, au tataunaka tiko vei kemuni, na vakawati vou, ni dodonu mo ni vakamuraia tiko na vakaviti. Kevaka e sa dua toka na nomu gone, ia mo sa vukivuki tiko vakatagane, mo vakaraitaka na nomu i gu i na vanua o lai kauta mai kina na marama, e na vanua e susugi toka mai kina. Na mata vuvale o ya, o vakaraitaka tiko kina, na nomu i gu, e na kena levu. Mo kauta ki na vale nei marama. E sa kau mai oqo na noqu gone, e sa lai dua na noqu gone vinaka, na noqu gone rairai vinaka. E dodonu mo cakava na kena i cakacaka kece vakaviti. Vei kemuni na vakawati vou, keirau veitalanoa toka kina oqo, mo ni tomana, na noda cakacaka vakaviti, na kena kau na mata ni gone, keirau veitalanoataka tiko oqo, na kena vaka Yasawa. Ia, na veivanua, e dui tu na kena veitovo, na kau ni mata ni gone. E rairai levu sara toka mai kina, oqo na kena vaka Yasawa, au talanoataka tiko oqo vei tau, mo ni rogoca nakena na lai tu na neiraxux veitalanoa oqo. Mo ni qai dau vakamuraia toka, me kakua ni dau tauti mai na i tovo, vakavavalagi, se vaka Jaina, se vaka Idia. Ni taura ga na noda i tovo na kai

Viti, o koya keirau veitalanoataka tiko kei tau oqo. E sa rairai koya beka ga o ya tau, na ka keirau veitalanoa tiko kina, me qai lai dola ga, na ka oqo, ka me bau rogocá tū. Na kena au sotava, na kena vakaviti dina, e sa o koya sara ga o ya.

SA OTI.